

VPLIV MEDIJEV NA PREDŠOLSKE OTROKE

Danes so mediji prisotni vsepovsod in si življenja brez njih ne moremo predstavljati. Z njimi se srečujejo tudi predšolski otroci.

Mediji vplivajo na oblikovanje naših vrednot. S stereotipnimi vidiki določajo, kaj je prav in kaj ni. So mehanizem družbene komunikacije med različnimi družbenimi skupinami. Posebno veliko vlogo imajo med delom družbe, ki je na vrhu (vlada), ter ostalo, t. i. civilno družbo. Glavni in zelo vplivni mediji kot so: časopisi, revije, radio, reklamna tiskana sporočila, televizija, internet imajo močan vpliv na vso populacijo, od najmlajših do najstarejših.. Vseopovsod pa opažamo reklamne panoje, zloženke in druge oblike reklamiranja, ki imajo izredno velik vpliv tako na mišljenje kot na potrebe ljudi, tudi otrok.

1. MEDIJSKA PISMENOST

Kurikulum za vrtce predvideva vsebine in dejavnosti, povezane z mediji, ki so primerne za predšolske otroke. Vzgojiteljice otroke počasi in na ustrezen način seznanjajo z mediji ter jih pripravljajo nanje. Tako kurikulum navaja, da:

- Otrok v vrtcu posluša pravljice, pesmice, uganke ter druge literarne vsebine, ki so primerne zanj. V ta namen obišče knjižnico, prinaša knjige v vrtec, ima predstavljene vsebine ob vsakodnevnem bivanju z vrstniki.
- Otrok se igra igre vlog, dramatizacije, gledališče, si tako bogati domišljijo ter besedni zaklad in se navaja na različne ravni komunikacije.
- Fotografira prijatelje, dogajanje v vrtcu in se o tem pogovarja skupaj z vzgojitelji ter vrstniki. Fotografija je lahko podlaga za zgodbe, ogleduje si video posnetke situacij med bivanjem v vrtcu, kratke filme, ki so ob tem nastali. Lahko kritično sodeluje tudi pri domačih posnetkih.
- Otrok lahko obišče tržnico, galerijo, knjižnico, si ogleda filmsko predstavo in tako na ustrezen način spozna koristnost medijev.
- Televizijski program naj doma spremlja skupaj s starši, in sicer takšne vsebine, ki so primerne za njegovo starost.
- Preživljanje časa pred televizorjem naj bo omejeno in zgolj kot dopolnilo preživljanja prostega časa, ki naj ga sicer otrok zapolni z gibalnimi aktivnostmi kot so: igre v naravi in na prostem.

Kako bodo mediji vplivali na otroke, je odvisno od predznanja, ki ga imajo starši o medijih. Oni so tisti, ki presojujejo in določajo vsebine ter čas, ki ga bo otrok preživel pred zaslonom. Ko so mediji uporabljeni na način, kot jih predvideva kurikulum, je to ustrezno. Če pa je čas, ki ga otrok zapolni z mediji, ki zanj niso ustrezni (računalniške igre...), prinaša s seboj negativne učinke ter posledice.

2.PREDŠOLSKI OTROK IN ZASLONSKA TEHNOLOGIJA

Zakon o medijih govori o zaščiti otrok (program brez pretiranega nasilja, brez pornografskih vsebin). Kljub temu pa prihaja do kršitev pravic otrok; sporno je oglaševanje izdelkov za otroke med otroškim programom in oddajami.. Medtem pa proizvajalci izkoriščajo otroško lahkovernost ter neizkušenost.

Otrokov razvoj razumevanja televizijskih vsebin pri dveletnikih poteka preko senzomotoričnih dražljajev. Pri tri- do petletnikih pa se to razumevanje širi preko zgodb in pripovedi.

Predšolski otrok lahko miselno predela le manjše količine podatkov. Posledica tega je, da otrok težje sledi zgodbi, lažje pa domišljijski vsebini ter oglaševanju. Otrok najraje gleda risanke in oglase, ker to ustreza njegovemu spominskemu razponu.

Otroci, stari od dveh do štirih let, težje povezujejo časovno ločene dogodke, ne znajo predvideti konca zgodbe, zanima jih obleka, vedenje pa ne. Ne vedo, kako se filmski junaki znajdejo na televiziji. Šele pred vstopom v šolo spoznajo, da televizijske vloge igrajo igralci.

Mlajši otroci nimajo veliko izkušenj z realnim svetom. So pa zelo radovedni in so pripravljeni na učenje. Zaradi neizkušenosti hitro verjamejo medijem. Na sporočila medijev se odzivajo bolj čustveno.. Otroci težko ločijo realni in domišljijski svet. Hkrati so lahko prav mediji za predšolskega otroka tisti, ki mu pomagajo odkrivati domišljijski svet. Otroci potrebujejo svet,domišljije da lažje predelajo svoja nerešena vprašanja in ravnanja v posameznih situacijah.

Otrok do petega leta razume zgodbo in bistvo vizualnega medija. Težave pa ima lahko z logičnim zaporedjem dogodkov. Koncentracija je na sedanosti. Njegova predstava o likih v zgodbi in o razvoju dogodkov se razlikuje od predstave odraslih.

Risanke otroci sprejemajo kot nenasilne. Vemo pa, da so večkrat podkrepljene s prizori, ki so dokaj nasilni. Zaznavanje nasilja pri otroku je povezano z njegovo starostjo in načinom prikaza nasilja. Otroci, ki so stari pet, šest let, še ne razumejo besede nasilje. Ko spoznajo pomen besede, spoznajo tudi, da je nasilje prisotno na televiziji in v računalniških igrinah.

Otroci si po petem letu ustvarijo lastno mnenje o neki vsebini ter so že sposobni uporabiti znanje in izkušnje iz realnega sveta. Sami zmorejo oceniti vrednost tega, kar gledajo.

Mediji lahko pozitivno vplivajo na otrokov kognitivni ter jezikovni razvoj. Vpliv medijev je odvisen od otrokovega zavedanja in razumevanja vsebin, od tega, ali vsebino spremlja sam ali pa jo gleda skupaj z odraslimi. Zelo pomembno pri spoznavanju ter spremljanju vsebin je, da ima otrok ob tem podporo ter razlago odrasle osebe.

Predšolski otroci so zmožni intuitivnega učenja in posnemanja. Audio in video pripomočki predstavljajo paleto učnih vsebin, ki jih odrasli vedno bolj uporabljamo pri vzgoji in izobraževanju.

2.1 OTROK IN SLABE STRANI MEDIJEV

Socializacija se je med otroki razvijala ter oblikovala med domišljjsko igro, večinoma na prostem. Ko še ni bilo televizije, so se otroci več igrali in družili ter se tako učili socialnih odnosov. Zdaj preživijo več časa za stenami svojih domov, ki se zdijo varnejše, a hkrati tako vedenje prinaša določene negativne učinke:

- Ob gledanju različnih programov so otroci priča različnim vrstam nasilja.
- Otroci, ki preveč časa preživijo v pasivnem, sedečem stanju, so lahko motorično manj spretni.
- V primeru da otroci ves prosti čas posvetijo gledanju televizije ali igri na računalniku, tablici, se posledično lahko spremeni njihova telesna konstitucija (debelost, slabša fizična zdržljivost).
- Ponoči se otroci zbujaajo, saj podoživljajo vsebine, ki jih ne razumejo in si jih sami ne morejo razjasniti. Zato je dobro, če TV-program spremljajo v družbi odraslih, da jim ti lahko sproti pojasnijo vsebine, ki jih otroci ne razumejo.

MOJA OPAŽANJA

Moja opažanja kažejo, da današnji otroci spijo manj kot otroci v preteklem obdobju. V vrtcu je nespečnost pogost pojav že pri malčkih. Otroci potrebujejo manj spanja, težje se umirijo. Težko zanesljivo trdimo, da na njihovo kvaliteto in kvantiteto spanja vplivajo zaslonski mediji, lahko pa to domnevamo. Na počitek predšolskih otrok vpliva tudi potek dneva ter razlika med vrtčevskimi in domačimi navadami.

- Z gotovostjo pa lahko trdim, da so otroci manj nemirni takrat, ko imajo možnost proste igre v naravi (gozd, travnik). Takrat se po prihodu v notranji prostor igrajo mirneje ter z manj konfliktov. Zbranost pri reševanju naloge je daljša, ko rešujejo zanimiv problem, kot pa takrat, ko gledajo petminutno risanko.
- Z veseljem si pogledajo posnetek ali filmček, na katerem so oni, ko nekaj delajo. V takšnem primeru sta zbranost ter koncentracija večji.
- Zelo radi si ogledujejo svoje fotografije, jih komentirajo, se ob njih pogovarjajo in tako obujajo prijetne spomine.
- Uporaba zaslonske tehnologije je povezana z bivanjem v zaprtih prostorih ter sedenjem. Zagotovo otroci potrebujejo igro na prostem, bivanje v naravi in šele po tej aktivnosti lahko nastopi delo z računalnikom, ogled filmčka ...

KAJ SO POVEDALI OTROCI

- Ja, rada gledam TV. Najraje gledam Bi kamras. Poslušam pevce, ki pojejo in nastopajo. Rada gledam Aj parni. Ta prikazuje snemanje oddaje. Zvečer ne gledam televizije, ko je čas za umivanje in spanje. Igram računalniške igrice: bika, pingvina. Če otroci igramo igrice, smo bolj utrujeni in spimo normalno.
- Gledam televizijo. Mama ima tablico in tam jaz gledam Ninđe, Črnega roparja. Gledam veliko risank. Ko je noč, ne gledam risank. Takrat je za TV na vrsti ati.
- Rad gledam TV. Najraje gledam Lego cima, Ninđe želve, Žago. Igram igrice na tablico pa pesmice poslušam: Kuža Pazi, Zima, zima bela. Gledam še Moja Slovenija. Ko je pozno, ne gledam televizije!
- Rada gledam televizijo. Najraje sem pa zunaj. Sestrica je imela tablico, a je nima več. In zdaj sem več zunaj: se gugam, rada božam svojega kužka in vidim svojega zajčka.
- Rada gledam televizijo, najraje risanke: Špicparkelj, Obuti maček, Rdeči traktor, Kužek Zlatko. In rada se zunaj s prijatelji igram. Lahko gledam TV tudi bolj pozno, gledam reklame. Ni dobro za otroke, da gledamo preveč televizijo, če gledamo preveč od blizu, nas učke bolijo!
- Rad gledam TV, najraje Divja brata Jakari, Reševalni boti. Če imam prepoved računalnika, tega ni. Če pa lahko, lahko samo dve igrici. Rad gledam oddaje o živalih. Imam konja, jih hranim, a včasih jih pozabim. Pa hranim zajčke.
- Gledam televizijo, najraje risanke. Pozno zvečer televizije ne gledam. Ne gledam filmov in ne igram računalniških igric!
- Gledam televizijo, najraje risanko Tom in Jerry. Na računalniku pa igram igrice.
- Gledam televizijo, najraje risanke, Winxice. Na računalniku igram tisto igro, ki mi je najbolj všeč. Pozno ne smem gledati televizije.
- Gledam televizijo, Minimax. V kinu sem gledala Ledeno dobo, ki mi je zelo, zelo všeč (za rojstni dan). Oddaj za odrasle ne gledam. Pozno zvečer televizije ne gledam! Otroci ne smejo gledati filmov, ker lahko sanjajo pa kričijo pa se zbudijo, ker jih je strah! Na Minimaxu so tudi Barbike.

Literatura:

- Pilkl, A.: **Medijska vzgoja in predšolski otrok**. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2014.
- Cuzak, Š.: **Starši, televizija in vzgoja za medije**. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2012.

Pripravila:

Marija Hribar